

4062

۱۹۹۰

۱۱۴
۸
ک

www.ketab.ir

شناسنامه

نام کتاب: امتداد پیاده روی اربعین	نام مولف: سید محمد صادقی آرمان
گروه پژوهشی: مرتضی پاک شریفی، محمدرضا حیدری، محمد جواد حسین پور، حسین روحانی، سهیل مقسومی، عباس هادی نیا	
ارائه جلد: سید مرضیه شاه چشمه	گرافیکست: سامان کوهستانی
انتشارات: شهید ناظمی	
شابک دور: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۵۷-۶۹-۳	شابک اختصاصی: ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۵۷-۷۴-۷
چاپ: اول تابستان ۹۸	شمسگان: ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان	
فیا سرنشانه : عنوان و نام پدیدآور : مشخصات نشر : مشخصات ظاهری : نروست : شابک : وضعیت فهرست نویسی : موضوع : موضوع : موضوع : موضوع : موضوع : رده بندی کنگره : رده بندی دیویی : شماره کتابشناسی ملی : صادقی آرمان، سید محمد، ۱۲۵۸ -، گردآورنده امتداد پیاده روی اربعین: سید محمد صادقی آرمان. قم: انتشارات شهید ناظمی، ۱۳۹۷. ۱۱۴ ص.: صور (رنگ)؛ ۲۱ × ۵/۲۱ س.م. ماموریت چهارم. دوره 3-69-8857-978-000-600-8857-74-7978-600- فیا حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۴ - ۶۱ -، اربعین Hosayn ibn Ali, Imam III, 625 - 680 -- Arba'in حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۴ - ۶۱ -، سوگواریها -- فلسفه Hosayn ibn Ali, Imam III, 625 - 680 -- Laments -- Philosophy عاشورا-- فلسفه Tenth of Muharram-- Philosophy ۷۹۳۱ الف ۲/۵/۴۱BP ۹۵۳۴/۲۹۷ ۵۴۰۸۶۹۵	

- ۱۰..... دیباچه
- ۱۰..... حادثه پیاده روی اربعین یک پدیده الهی است
- ۱۲..... شکل گیری حادثه پیاده روی اربعین
- ۱۲..... تاریخچه اربعین
- ۱۴..... نکاتی در خصوص اربعین
- ۱۴..... عدد چهل
- ۱۶..... عدد «اربعین» در متون دینی
- ۱۷..... اربعین امام حسین علیه السلام
- ۲۰..... اربعین یک کار الهی است
- ۲۳..... بخش اول: حادثه پیاده روی اربعین
- ۲۳..... ادعیه و زیارات مرتبط
- ۲۳..... جایگاه دعا
- ۳۲..... جایگاه زیارت اربعین
- ۳۴..... تاملی در آموزه های ادعیه اربعین
- ۳۴..... آغاز زیارت با سلام
- ۳۵..... اکرام خداوند و شهادت امام حسین علیه السلام
- ۳۷..... امام حسین علیه السلام و پاکی نسل

۳۷	حسین علیه السلام و رهاندن آدم ها از نادانی و گمراهی
۳۹	بازتاب تولی و تبری در زیارت اربعین
۴۱	هدف
۴۱	تشکیل جامعه مسلمین
۴۲	تأثیر راه پیمایی میلیونی اربعین بر متشکل شدن جامعه شیعی
۴۳	شکل گیری تمدن اسلامی
۴۵	ایجاد معادلات مسلمین و دوستان اهل بیت علیهم السلام
۴۵	ظرفیت ها
۴۵	الف) فرهنگ عمومی
۴۷	ب) فرهنگ تخصصی یا موضوعی دینی برای مطالعه در فرهنگ تخصصی
۴۷	آثار و پیامد ها
۴۷	راهپیمایی اربعین: یاری امام عج الله در انتقام حسین علیه السلام
۴۹	زمینه سازی ظهور حضرت مهدی عج الله تعالی
۵۳	تجلی جلوه های زیبای اخلاق اسلامی در اربعین
۵۴	تجدید عهد
۵۷	کارکردها و نقش های اربعین
۵۷	کارکرد یادمانی اربعین
۵۸	کارکرد جریان سازی اربعین
۶۰	کارکرد ظرفیت سازی اربعین

۶۰.....	کارکرد نمادسازی عاشورایی در اربعین
۶۱.....	کارکرد هویت بخشی و حیات بخشی
۶۴.....	کارکرد تربیت اخلاقی و تعمیق معنویت
۶۴.....	کارکرد کلان نگری و جهانی اندیشی
۶۵.....	کارکرد اقتدار آفرینی
۶۶.....	بخش دوم: برگزاری حادثه پیاده روی اربعین
۶۶.....	آسیب شناسی راه پیاده روی اربعین
۶۸.....	تلاش غرب برای بایگ کردن راهپیمایی اربعین
۶۹.....	لزوم بازتاب جهانی راهپیمایی اربعین: ارزش های حاکم بر آن
۷۳.....	آموزه های پیاده روی اربعین
۷۳.....	ادامه یافتن اربعین در زندگی شخصی
۷۴.....	امید به آینده
۷۸.....	ناتوانی دشمن در انسداد حادثه پیاده روی اربعین
۷۹.....	ناتوانی جریان های مادی در دفن و سرکوب اصالت ها
۷۹.....	تبلیغ و تبیین؛ بهترین ابزار
۸۰.....	تعریف، تاریخچه و پشتوانه تبلیغ
۸۱.....	گستره مبلغین
۸۲.....	تغییر ابزار تبلیغ به حسب شرایط
۸۵.....	ارکان تبلیغ

۸۸		وظیفه روحانیون در اربعین
۸۹		وظیفه مبلغین
۸۹		تلاش برای مطرح کردن اسلام ناب که طرف دار مظلوم و ضد ظالم است
۸۹		ایجاد امید در مردم
۹۰		باز آفرینی محتوای اسلامی به زبان امروز
۹۱		نمایش دادن چهره پیامبر (ص) به عالم، به عنوان بزرگ ترین تبلیغ
۹۳		کالیف
۹۴		ادعیه و زیارات مرتبط
۹۴		تأمل و تدبیر در زیارت ها و دعا های مربوط به اربعین
۹۴		احیا
۹۴		زننه نگه داشتن انگیزه مومنین در جهت حفظ حادثه اربعین
۹۶		تبیین و تبلیغ
۹۶		لزوم معرفت افزایی شرکت کنندگان در راهپیمایی اربعین
۹۷		مدیریت
۹۸		تقدیر از فداکاری دولت ، ملت و عشایر عراق
۹۸		رفتار سازی
۹۸		گسترش رعایت آداب زیارت اربعین
۱۰۴		حفظ
۱۰۴		حفظ زبان های حقوق در جهت حفظ حادثه اربعین
۱۰۶		سخن پایانی

حادثه پیاده روی اربعین یک پدیده الهی است

«[حادثه پیاده روی اربعین] واقعاً یک پدیده است، یک پدیده‌ی الهی است، یک پدیده‌ی معنوی است. حقیقتاً قابل توصیف نیست؛ مثل خیلی از این پدیده‌های مهم الهی، درست قابل تفسیر هم نیست؛ یعنی نمی‌شود این حادثه را تحلیل کرد. این جور این جمعیت عظیم میلیونی راه بیافتند، در ظرف چند سال این تحقق پیدا کند، شکل پیدا کند! بله، در گذشته راهپیمایی بود، اما این خبرها نبود. ما اطلاع داریم که در ایام مختلف، چه اربعین، چه غیر اربعین - در خصوص اربعین با بعضی اوقات دیگر- طلاب از نجف و جاهای مختلف عراق حرکت می‌کردند. می‌فهمید، جمعیت‌های فراوانی هم بودند. اما این جمعیت عظیم میلیونی از جاهای مختلف دنیا - چند میلیون از ایران و میلیون‌ها از خود عراق و از کشورهای دیگر- این حرکت عظیم، با وجود تهدیدهای تروریستی‌ای که همیشه وجود داشته و امروز هم وجود دارد، یک پدیده‌ی فوق‌العاده عظیمی است؛ خیلی مهم است. این نشان دهنده‌ی اوج گرفتن همین تفکر مبارزه‌ی در راه خدا و در راه اسلام و آمادگی عمری و همگانی در این راه است.»^(۱)

«این آن چیزی است که در سایر فرق اسلامی، خلاص آن محسوس است؛ سعی هم می‌کنند گاهی به یک نحوی این خلا را پر کنند، [اما] نمی‌شود؛ چه کسی مثل خاندان پیغمبر - این عناصر برجسته، ممتاز، نورانی، ملکوتی - وجود دارد در بین معتقدات شعب دیگر اسلامی، که این جور مردم به آنها عشق بورزند، به آنها تعامل کنند، با آنها حرف بزنند، به آنها سلام کنند و از آنها ان شاء الله جواب بشنوند؛ چه کسی دیگر وجود دارد؟ این است که این یک فرصتی است در اختیار

۱. حضرت آیت الله خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از مسئولان و فعالان فرهنگی استانهای آذربایجان شرقی و قم، ۱۳۸۶/۸/۲۲

پیروان اهل بیت؛ این زیارت ائمه علیهم السلام، این معاشقه‌ی معنوی با این بزرگواران، این زیارت‌های سرشار از مفاهیم عالی و ممتاز که در اختیار ما است...

به هر حال کار بسیار مهمی است، کار بزرگی است؛ این حرکت عظیم مردم از ایران، از کشورهای دیگر اسلامی، از هند، از اروپا، حتی از آمریکا و کشورهای دیگر، از راه‌های دور، افرادی می‌آیند در این راه‌پیمایی شرکت می‌کنند؛ دو روز، سه روز بیشتر یا کمتر - در این راه، پای پیاده حرکت میکنند؛ مردم عراق هم انصافاً با کمال بزرگواری و محبت‌پذیری می‌کنند از اینها؛ خیلی حرکت عظیم و پرمعنا و پرمغزی است و کسانی که موفق می‌شوند باید مغتنم بشمارند.^(۱)

«معمولاً در این جور بدیده‌هایی که انسان مشاهده می‌کند که تبلیغاتی برای آن انجام نگرفته لکن ناگهان یک پدیده‌ای در محیط دید انسان بروز می‌کند، دست‌خدايي مشهورتر از همه جای دیگر است؛ یک نمونه‌اش خود انقلاب اسلامی [است]. حالا مبارزات قبلی به حای خود محفوظ اما حضور مردمی و گسترش مردمی در طول یک سال، یک سال و نیم در یک کشور وسیعی مثل کشور ما انجام گرفت. همان شعاری که مردم در تهران می‌دادند، در فلان روستا در دور دست هم که مردم راه‌پیمایی می‌کردند، همان شعار را می‌دادند. لذا امام آن وقت - آن‌طور که به ما اطلاع دادند - فرموده بودند این انقلاب پیروز خواهد شد، چون نشانه‌ی حضور دست‌قدرتمند الهی است. یک وقت دیگری هم به خود من ایشان فرمودند، گفتند من در طول این انقلاب یک دست‌قدرتی را همیشه پشت این حرکت عظیم مردمی دیدم؛ حرکت‌های مردمی این جور است. قضیه‌ی تسخیر لانه‌ی جاسوسی هم این جور است، قضیه‌ی حوادث بعدی هم که در این کشور اتفاق افتاد این جور است، قضیه‌ی نهم دی در

۱. حضرت آیت الله خامنه‌ای، بیانات ابتدای درس خارج فقه درباره پیاده‌روی اربعین،

این اواخر این جوری است، قضیه‌ی اعتکاف‌ها از همین قبیل است؛ اینها پدیده‌هایی است که هیچ تبلیغاتی هم برایش نمی‌شود، تلاشی هم انجام نمی‌گیرد. شما ببینید برای اینکه ده هزار نفر، پنجاه هزار نفر را یک جا جمع کنند، چقدر تلاش تبلیغاتی در دنیا انجام می‌گیرد، آخرش هم نمی‌شود. اینجا با وجود موانع فراوان، از ایران فقط دو میلیون نفر برای پیاده‌روی هشتاد کیلومتری - برای پیاده‌روی، نه برای لذت بردن و در هتل لمیدن - بلند می‌شوند می‌روند کربلا؛ چند برابر آن [هم] از خود عراق و از مناطق دیگر؛ این یک حادثه‌ی الهی است، این یک پدیده‌ی الهی است؛ این نشان‌دهنده‌ی این است که این راه، راه عشق است؛ منتهای عشق مجنونانه، عشق همراه بصیرت؛ مثل عشق اولیا به خدا؛ اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي حُبَّكَ حُبَّ مَنْ يُحِبُّكَ وَحُبَّ كُلِّ عَمَلٍ يُوصلُنِي إِلَى قُرْبِكَ؛ این حب و این عشق، عشق همراه با بصیرت است؛ می‌داند، می‌فهمد و این جاذبه او را می‌کشد، این مغناطیس او را می‌کشد. خب، بنابراین کار، کار بزرگی است؛ پدیده، پدیده‌ی عظیمی است»^(۱)

شکل‌گیری حادثه پیاده‌روی اربعین تاریخچه اربعین

«این سفر به تصرف حضرت زینب علیها السلام است؛ زیرا اربعین برای زینب علیها السلام و به نام او است. اربعین ساخته و پرداخته‌ی زینب کبری علیها السلام و امام سجاد علیه السلام است. به تصرف و توجه قدسی اولیاء خدا و شخص بقیه الله الاعظم صلی الله علیه و آله و سلم و رَحْمَةُ الرَّحْمَنِ برای زائر در این مسیر، گوشه‌ای از پرده‌ی حادثه‌ی کربلا را کنار می‌زنند. درک زائر اربعین از حقیقت حسینی حتی نسبت به حادثه متفاوت می‌شود. آن زمان

۱. حضرت آیت الله خامنه‌ای، بیانات در دیدار بسیجیان؛ ۱۳۹۵/۹/۳

است که روضه هایش، روضه ی دیگری می شود. اسم امام حسین علیه السلام را که می بری، صدایش به اشک و آه بلند می شود. مگر می شود برای زائر حسینی روضه خواند؟ یک گوشه ی روضه را که می گویی، طوفان و غوغایی به پا می شود.^(۱)

«اعمار اربعین امام حسین علیه السلام از قدیم الایام میان شیعیان و در تقویم تاریخی وفاداران به امام حسین علیه السلام شناخته شده بوده است. کتاب مصباح المتهجد شیخ طوسی که حاصل گزینش دقیق و انتخاب معقول شیخ طوسی از روایات فراوان درباره تقویم مورد نظر شیعه در باره ایام سوگ و شادی و دعا و روزه و عبادت است، ذیل ماه «صفر» می نویسد: نخستین روز این ماه (ماه صفر) (از سال ۱۲۱)، روز کشته شدن زید بن علی بن الحسین است.

روز سوم این ماه (صفر) از سال ۱۶۴ روزی است که مسلم بن عقبه پرده کعبه را آتش زد و به دیوارهای آن سنگ پرتاب نمود در حالی که به نمایندگی از یزید با عبدالله بن زبیر در نبرد بود.

روز ۲۰ صفر یعنی اربعین زمانی است که حرم امام حسین علیه السلام یعنی کاروان اسرا، از شام به مدینه مراجعت کردند. و روزی است که جابر بن عبدالله بن حرام انصاری، صحابی رسول خدا صلی الله علیه و آله، از مدینه به کربلا رسید تا به زیارت قبر امام حسین علیه السلام بشتابد و او نخستین کسی است که قبران حضرت را زیارت کرد.

در روز اربعین، زیارت امام حسین علیه السلام مستحب است و این زیارت، خواندن زیارت اربعین است که از امام عسکری علیه السلام روایت شده که فرمود:

مومن پنج علامت دارد: خواندن ۵۱ رکعت نماز در شبانه روز. نمازهای واجب و نافله و نماز و شب. به دست کردن انگشتری در دست راست، برآمدن پیشانی از

۱. محمد جواد حاج علی اکبری، اربعین، دفتر نمایندگی مقام معظم رهبری، پائیز

سجده، و بلند خواندن بسم الله الرحمن الرحيم در نماز. شیخ طوسی سپس متن زیارت اربعین را با سند به نقل از حضرت صادق علیه السلام آورده است: السَّلَامُ عَلَى وَلِيِّ اللَّهِ وَ حَبِيبِهِ السَّلَامُ عَلَى خَلِيلِ اللَّهِ وَ نَجِيبِهِ السَّلَامُ عَلَى صَفِيِّ اللَّهِ وَ ابْنِ صَفِيِّهِ .

این مطلبی است که شیخ طوسی، عالم فرهیخته و معتبر و معقول شیعه در قرن پنجم در باره اربعین آورده است. طبعاً بر اساس اعتباری که روز اربعین در میان شیعیان داشته است، از همان آغاز که تاریخش معلوم نیست، شیعیان به حرمت آن زیارت اربعین می خواندند و اگر می توانستند مانند جابر بر مزار امام حسین علیه السلام گداز می کردند و آن امام را زیارت می کردند. این سنت تا به امروز در عراق با قوت برپاست و شاهدیم که میلیونها شیعه عراقی و غیر عراقی در این روز بر مزار امام حسین علیه السلام جمع می شوند.^(۱)

نکات در خصوص اربعین

عدد چهل

«نخستین مسأله ای که در ارتباط با اربعین جابجاء می کند، تعبیر اربعین در متون دینی است. ابتدا باید نکته ای را به عنوان مقدمه یادآور شویم. اصولاً باید توجه داشت که در نگرش صحیح دینی، اعداد نقش خاصی به لحاظ عدد بودن، در القای معنا و منظوری خاص ندارند؛ به این صورت که کسی نمی تواند به صرف این که در فلان مورد یا موارد، عدد هفت یا دهانه یا چهل یا هفتاد به کار رفته، استنباط و استنتاج خاصی داشته باشد. این یادآوری، از

۱. خبرگزاری بیتوته

آن روست که برخی از فرقه‌های مذهبی، به ویژه آنها که تمایلات «باطنی‌گری» داشته یا دارند و گاه و بیگاه خود را به شیعه نیز منسوب می‌کرده‌اند، و نیز برخی از شبه فیلسوفان متأثر از اندیشه‌های انحرافی و باطنی و اسماعیلی، مروج چنین اندیشه‌ای در باره اعداد یا نوع حروف بوده و هستند.

در واقع، بسیاری از اعدادی که در نقل‌های دینی آمده، می‌تواند بر اساس یک محاسبه الهی باشد، اما این که این عدد در موارد دیگری هم کاربرد دارد و بدون یک مستند دینی می‌توان از آن در سایر موارد استفاده کرد، قابل قبول نیست. به عنوان نمونه، در کتب مورد در کتاب‌های دعا، عدد صد بکار رفته که فلان ذکر را صد مرتبه بگویند، اما این دلیل بر تقدس عدد صد به عنوان صد نمی‌شود. همین طور سایر عددها البته با خواسته برای مردم عادی، برخی از این اعداد طی روزگاران، صورت تقدس به خود گرفته و گاه سوء استفاده‌هایی هم از آن‌ها می‌شود.

تنها چیزی که در باره برخی از این اعداد می‌شود گفت آن است که آن اعداد معین نشانه کثرت است. به عنوان مثال، در باره هفت چنین اظهار نظری شده است. بیش از این هرچه گفته شود، نمی‌توان به عنوان یک استدلال به آن نظر کرد.

مرحوم اربلی، از علمای بزرگ امامیه، در کتاب کشف الغمّه فی معرفه الائمه در برابر کسانی که به تقدس عدد دوازده و بروج دوازده‌گانه برای اثبات امامت ائمه اطهار (علیهم‌السلام) استناد کرده‌اند، اظهار می‌دارد، این مسأله نمی‌تواند چیزی را ثابت کند؛ چرا که اگر چنین باشد، اسماعیلیان یا هفت امامی‌ها، می‌توانند ده‌ها شاهد مثل هفت آسمان، ارائه دهند که عدد هفت مقدس است، کما این که این کار

را کرده‌اند.^(۱)

عدد «اربعین» در متون دینی

«یکی از تعبیرهای رایج عددی، تعبیر اربعین است که در بسیاری از موارد به کار رفته است. یک نمونه آن که سن رسول خدا ﷺ در زمان مبعوث شدن، چهل بوده است. گفته شده که عدد چهل در سن انسان ها، نشانه بلوغ و رشد فکری است. گفتنی است که برخی از انبیاء در سنین کودکی به نبوت رسیده‌اند. از این عباس «(گویی به نقل از پیامبر ﷺ) نقل شده که اگر کسی چهل ساله شد و خیرش بر شرش غلبه نکرد آماده رفتن به جهنم باشد. در نقلی آمده است که، مردمان طالب دنیایند تا چهل سالشان شود. پس از آن در پی آخرت خواهند رفت.»^(۲)

در قرآن آمده است «مِیقات» موسی با پروردگارش در طی چهل روز حاصل شده است. «در نقل است که، حضرت آدم چهل شبانه روز بر روی کوه صفا در حال سجده بود.»^(۳) «درباره بنی اسرائیل هم آمده که برای استجابت دعای خود چهل شبانه روز ناله و ضجه می‌کردند.»^(۴) در نقلی آمده است که اگر کسی چهل روز خالص برای خدا باشد، خداوند او را در دنیا رها کرده و راه و چاه زندگی را به او می‌آموزد و حکمت را در قلب و زبانش جاری می‌کند. بدین مضمون روایات فراوانی وجود دارد. چله نشینی صوفیان هم درست یا غلط از همین بابت بوده است. علامه مجلسی در کتاب بحار الانوار در این باره که برگزین چهل نشینی از حدیث مزبور نادرست است، به تفصیل سخن گفته است.

۱. خبرگزاری بیتوته

۲. مسعود بن عیسی، مجموعه ورام، ص ۳۵

۳. میرزا حسین نوری، مستدرک وسائل ج ۹، ص ۳۲۹

۴. میرزا حسین نوری، مستدرک وسائل ج ۵، ص ۲۳۹

اعتبار حفظ چهل حدیث که در روایات فراوان دیگر آمده، سبب تألیف صدها اثر با عنوان اربعین در انتخاب چهل حدیث و شرح و بسط آنها شده است. در این نقل ها آمده است که اگر کسی از اُمت من، چهل حدیث حفظ کند که در امر دینش از آنها بهره برد، خداوند در روز قیامت او را فقیه و عالم محشور خواهد کرد. «در نقل دیگری آمده است که امیرمؤمنان علیه السلام فرمودند: اگر چهل مرد با من بیعت می کردند، در برابر دشمنانم می ایستادم.»^(۱)

«مرحوم کفعمی نوشته است: زمین از یک قطب، چهار نفر از اوتاد و چهل نفر از ابدال و هفتاد نفر نخب، هیچ گاه خالی نمی شود.»^(۲)

درباره نطفه هم صور این بوده که بعد از چهل روز علقه می شود. همین عدد در تحولات بعدی علقه به مضغه تا تولد در نقل های کهن به کار رفته است، گویی که عدد چهل مبدأ یک تحول دانسته شده است.

در روایت است که «کسی که شرابخواری کند، نمازش تا چهل روز قبول نمی شود. و نیز در روایت است که کسی که چهل روز گوشت نخورد، خلقتش تند می شود. نیز در روایت است که کسی که چهل روز طعام حلال بخورد، خداوند قلبش را نورانی می کند. نیز رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: کسی که لقمه حرامی بخورد، تا چهل روز دعایش مستجاب نمی شود.»^(۳)

اینها نمونه ای از نقل هایی بود که عدد اربعین در آنها به کار رفته است.»^(۴)

۱. شیخ طبرسی، الاحتجاج، ص ۸۴

۲. علامه مجلسی، بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲۰۰

۳. میرزا حسین نوری، مستدرک وسائل، ج ۵، ص ۲۱۷

۴. خبرگزاری بیتوته

اربعین امام حسین علیه السلام

«باید دید در کهن‌ترین متون مذهبی ما، از اربعین چگونه یاد شده است. به عبارت دیگر دلیل بزرگداشت اربعین چیست؟ چنان که در آغاز گذشت، مهمترین نکته درباره اربعین، روایت امام عسکری علیه السلام است. حضرت در روایتی که در منابع مختلف از ایشان نقل شده فرموده‌اند:

شانه‌های مؤمن پنج چیز است:

۱. خواندن پنجاه و یک رکعت نماز (۱۷ رکعت نماز واجب + ۱۱ نماز شب + ۳۳ نوافل)
۲. زیارت اربعین ۳. انگشتی در دست راست ۴. وجود آثار سجده بر پیشانی ۵. بلند خواندن بسم الله در نماز.

این حدیث تنها مدرک معتبری است که جدای از خود زیارت اربعین که در منابع دعایی آمده، به اربعین امام حسین علیه السلام و بزرگداشت آن روز تصریح کرده است. نخستین زیارت امام حسین علیه السلام در نخستین اربعین، توسط جابر بن عبدالله انصاری صورت گرفته است و از آن پس ائمه اطهار علیهم السلام که از هر فرصتی برای رواج زیارت امام حسین علیه السلام بهره می‌گرفتند آن روز را که نخستین زیارت در آن انجام شده، به عنوان روزی که زیارت امام حسین علیه السلام در آن مستحب است، اعلام فرمودند.

متن زیارت اربعین هم از سوی حضرت صادق علیه السلام انشاء شده و با داشتن آن مضامین عالی، شیعیان را از زیارت آن حضرت در این روز برخوردار می‌کند. اهمیت خواندن زیارت اربعین تاجایی است که از علائم شیعه دانسته شده است، درست آن گونه که بلند خواندن بسم الله در نماز و خواندن پنجاه و یک رکعت نماز در شبانه روز در روایات بی شماری، از علائم شیعه بودن عنوان شده است.

«زیارت اربعین در «مصباح‌المتهجد» شیخ طوسی و نیز «تهذیب‌الاحکام» وی

به نقل از صفوان بن مهران جمال آمده است. وی گفت که مولایم صادق علیه السلام فرمود: زیارت اربعین که باید وقت برآمدن روز خوانده شود چنین است.....»^(۱)

زیارت اربعین، به جهاتی مشابه برخی از زیارات دیگر است، اما از آن روی که مشتمل بر برخی از تعابیر جالب در زمینه هدف امام حسین علیه السلام از این قیام است، دارای اهمیت ویژه می باشد. در بخشی از این زیارت در باره هدف امام حسین علیه السلام از این نهضت آمده است: وَ بَذَلَ مُهَجَّتَهُ فِيكَ لَيْسَتْ نَقْدَ عِبَادِكَ مِنَ الْجَهَالَةِ وَ خَيْرَ الْعَلَالَةِ وَ قَدْ تَوَازَرَ عَلَيْهِ مَنْ غَرَّتْهُ الدُّنْيَا وَ بَاعَ حَظَّهُ بِالْأَرْدَلِ الْأَدْنَى.

خدایا، امام حسین علیه السلام همه چیزش را برای نجات بندگان از نابخردی و سرگستگی و ضلالت در راه تو داده در حالی که مشتی فریب خورده که انسانیت خود را به دنیای پست فروخته اند بر ضد وی شوریده و آن حضرت را به شهادت رساندند»^(۲)

«اربعین ما را به کربلا و حسین علیه السلام برمی گراند. به ما گوشزد می کند که باید به او مراجعه کنیم؛ زیرا فرهنگ معیار و مدح است. باید عاشقانه، عارفانه، متذکرانه و با توجه و عطش برگردیم تا خط نجات یعنی نقشه ی راه سعادت دنیا و آخرت خود را از آنجا دریافت کنیم.»^(۳)

«این رسالت اربعین است. هیچ نبی و ولی ای اربعین ندارد و این، فقط به امام حسین علیه السلام اختصاص دارد؛ مثل خیلی چیزهای دیگر که خصائص الحسین

۱. شیخ طوسی، مصباح المتعجد، ص ۷۸۸؛ شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج ۱، ص ۱۱۳؛ سید بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۳، ص ۱۰۱؛ تحقیق قیومی، مزار مشهدی، ص ۵۱۴؛ تحقیق مدرسه الامام المهدی مزار شهید اول، قم ۱۴۱۰، ص ۱۸۵ - ۱۸۶

۲. خبرگزاری بیتوته

۳. محمد جواد حاج علی اکبری، اربعین، دفتر نمایندگی مقام معظم رهبری، ص ۴۳، پائیز ۱۳۹۶

اربعین یک کار الهی است

«البته هزار و چند صد سال است که زیارت اربعین امام حسین عَلَيْهِ السَّلَامُ برپاست؛ از همان سال اول که جابر به زیارت قبر امام حسین عَلَيْهِ السَّلَامُ رفت، عاشقان امام حسین عَلَيْهِ السَّلَامُ، حتی در سخت ترین شرایط و با وجود قطع اعضا و جوارح شان زیارت اربعین را برگزار کرده اند. زمانی که ما خدمت امام عَلَيْهِ السَّلَامُ در نجف بودیم، شاهد پرجمعیت ترین زیارت مخصوص امام حسین عَلَيْهِ السَّلَامُ بودیم؛ البته جمعیتی متناسب با آن شرایط، با همه سختی هایی که داشت، در حد مثلاً چند هزار نفر و یا حداکثر چند ده هزار نفر. اما پیروزی انقلاب اسلامی و جنگ هشت ساله عراق علیه ایران که در واقع جنگ جهانی همه تأسیس شد، شاید کاربرد و کارایی اش در همان زمان به صورت کامل فعالت پیدا نمی کند، بلکه حدود یازده قرن از تأسیس آن می گذرد تا انقلاب اسلامی در ایران پیروز می شود و باز بعد از یک یا دو دهه به صورت تدریجی به نقطه ای می رسد که مقام معظم رهبری (حفظه الله) از این مسجد به عنوان پایگاه عظیم تشیع یاد می کنند. می خواهم بگویم که همه اینها ارتباط ظریفی با هم دارند که می شود با یک نگاه عمیق آن را کشف کرد؛ یعنی روندی بین این اجزاء شکل می گیرد و پیش می رود و در نتیجه بیداری ملت ایران که امام عَلَيْهِ السَّلَامُ آن را از علائم ظهور می دانند، تحقق می یابد و به دنبال این بیداری، حوادث مبارکی در منطقه و جهان اتفاق می افتد. (۲)

۱. محمد جواد حاج علی اکبری، اربعین، دفتر نمایندگی مقام معظم رهبری، ص ۴۳، پائیز ۱۳۹۶

۲. حسن رحیمیان، جایگاه شناسی اربعین در سناریوی جامع الهی از آدم عَلَيْهِ السَّلَامُ تا خاتم الاوصیاء عَلَيْهِ السَّلَامُ، والله متمم نور.

«[اینکه] استکبار علیه جمهوری اسلامی و مظهر اسلام ناب بود، باعث شد تا این شرایط کاملاً دگرگون شود. این جنگ در نهایت به اینجا منتهی شد که آنها در اهداف شان موفق نشوند و همین جنگ منشاء تثبیت قطعی نظام جمهوری اسلامی شد. بعد هم به اینجا منتهی شد که انگار خداوند متعال ملت ایران را مخاطب قرار داد که «ای ملت! آفرین بر شما! شما آنچه که در توان داشتید برای صیانت از اسلام و مکتب اهل بیت (علیهم السلام) به کار گرفتید. ۱۸۸۰۰۰ شهید دادید تا بتوانید این نظام را حفظ کنید. البته می خواستید صدام را ساقط و عتبات را آزاد کنید و گام های بلندتری بردارید؛ می خواستید، ولی نتوانستید. آفرین! تا اینجا وظیفه تان را انجام دادید از اینجا به بعد را خودم انجام می دهم». به همین دلیل آمریکا را در یک سناریوی خیلی دقیق وادار می کند تا همین صدام را که سال های طولانی در خدمت آمریکا بود، به بدترین و ذلیلانه ترین وجه ساقط نماید؛ آن هم بایش از پنج هزار کشته بیست و پنج هزار زخمی و سه هزار میلیارد دلار هزینه و از دست رفتن حیثیت آمریکا در دنیا به خاطر اشغال عراق: «مَنْ أَعَانَ ظَالِمًا سَلَّطَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ» نتیجه این شد که خود سردمداران آمریکا گفتند که کشته و زخمی را ما دادیم؛ هزینه های جنگ را ما کردیم، عراق را در طبق طلائی تحویل جمهوری اسلامی ایران دادیم.»^(۱)

«انسان وقتی این ماجراها را کنار هم می گذارد، می بیند که خدا خودش کار را پیش می برد تا برسد به نقطه ای که اربعین بیست میلیونو شکل می گیرد. بزرگ ترین مانور تجمع تاریخ بشرو نماد وحدت ادیان و مذاهب. من در تصویری دیدم که کشیشی در میان کسانی که به طرف کربلا حرکت می کردند، حضور داشت. به او گفته شد که «شما به چه مناسبت اینجا آمدید؟». او در جواب

۱. حسن رحیمیان، جایگاه شناسی اربعین در سناریوی جامع الهی از آدم (علیه السلام) تا خاتم

الاولیاء (علیهم السلام)، والله متمم نور.

گفت: «پیغمبر ما و شما دو تا است، ولی امام حسین ما یکی است»! حالا این حادثه واقعیت داشته باشد یا نداشته باشد، ولی اصل آن حقیقت است؛ چون دل های زیادی به امام حسین علیه السلام متمایل هستند. به همین دلیل ظرفیت اربعین ظرفیت بسیار والا و ارزشمندی است.»^(۱)

۱. علوی گرگانی، راهپیمایی اربعین. یاری امام عصر عجل الله تعالی فرجه الیه در انتقام خون امام حسین علیه السلام، والله متمم نور.